

Pokalbiuose su kasdienybe - istorinės atminties ir ateities ženklai

Naujame „Taurostos“ žurnale – istorija, žmonės, įvykiai

2020-ųjų pabaigoje išleistas naujas Jonavos krašto kultūros ir istorijos metraštis „Taurosta“. Redkolegija, vadovaujama Vytauto Venckūno, parengė nemažai straipsnių įvairiomis temomis. Kviečiame pasklaidyti naujo leidinio puslapius ir susipažinti su kai kuriomis publikacijomis.

Datos ir žmonės

Straipsniai, išspausdinti skyriuje „Datos ir žmonės“, pateikia nemažai istorinės informacijos apie buvusią Jonavos dvaro sodybą bei išlikusias jo liekanas. Publikacijoje „Pažinimas sukuria genius loci“ dar kartą sugrįžtama prie knygos „Jonavos valdos 1796 metų inventorių“ pristatymo, surengto Viešojo bibliotekoje. Kaip sekėsi įgyvendinti šį V. Venckūno sumanytą projektą apie Jonavos dvarą ir su juo susijusias miesto atsiradimo ištakas, susitikimo su joniaviečiais metu pasakojimo leidinio sudarytojas Vidmantas Jankauskas, vertėjas profesorius dr. Andriejus Edvardas Ancuta, architektė-architektūrologė dr. Dalė Puodžiukienė, kiti.

O lapkričio mėnesį dvaro sodybos vietoje, dabartinėje Panerių g., pastatytas memorialinis informacinis rodmuo, liudijantis, kad XVIII a. – XIX a. pr. čia buvo Jonavos dvaro sodyba, priklausiusi grafams Marijai ir Domininkui Kosakovskiems. Priekinį skydo formą fasadą puošia juodo marmuro grafų Kosakovskių giminės herbas, mūsų miesto erdvėje įamžintas pirmą kartą. Rodmens autorius – skulptorius, dailininkas Gintaris Česiūnas, kurio sukurtas paminklas kovotojams už Lietuvos nepriklausomybę prieš kelis dešimtmečius iškilio toje pačioje erdvėje. Jo darbų galima pamatyti ir kitose Jonavos vietose – prie Jeronimo Rallo gimnazijos ir skvere prieš rajono Savivaldybę.

V. Venckūno nuomone, Panerių gatvėje formuojasi istorinės atminties vieta. „Šioje erdvėje galėtų prasidėti ne tik Gedulo ir Vilties dienos, bet ir kitų istorinių datų minėjimai, metams bėgant tampantys tradicija“, – sakė jis.

Publikacija „Gijos į praeitį“ tarytum susišaukia ir praeities jau minėto straipsnio temą, tačiau čia į istorinio, kultūrinio paveldo klausimą žvelgiama plačiau. „Jau daugelį metų rašomos Lietuvos valsčių istorijos. Šiuo metu ruošiamos spaudai 95 monografijos. Su kokia meile yra parašytos 39 valsčių monografijos, enciklopedijos! Ir tai didelės išliekamosios vertės turtas. Deja, nei Jonavos, nei Žemiu, nei Panoterių valsčių tame sąraše nėra. /.../ Valdžios ateina ir išeiina. Lieka piliečiai, kurie savo abejingumą arba

nerieklumą valdžiai paslepia trumpalaikiuose projektuose, arba perfrazavus – trumpalaikės atminties projektuose, nes patogų gyventi nepirrištam praeitims, neturint dvasinių įsipaigojimų. Abejingumas ir nereiklumas yra įteisinta nusikaltimo forma, ypač patogi bet kurio lygmens valdžiai, kurios priedermė tarnauti liaudžiai. Jeigu visi esame truputį nusikalte, tai į ką mesti akmenį? – samprotauja publikacijos autorius, paliesdamas Skarulių kaimo, Petro Vaičiūno sodybos Piliakalnių kaime prikėlimo klausimą.

Skyriuje „Datos ir žmonės“ plačiai apžvelgiama Jonavos kultūros centro Krašto muziejaus skyriaus veikla, skirta Tautodailės metams.

Publikacija „Skarulių muzikos festivalio pandemija neįveikė“ gausiai iliustruota fotografijomis iš koncertų. Vienoje jų – Kauno valstybinio choro meno vadovas ir vyr. dirigentas prof. Petras Bingelis. Šiandien, deja, šio profesionalaus maestro tarp gyvųjų nebėra – praėjusį rudenį jį pasiglemžė grėsmingas COVID-19 virusas.

Jubiliejų skyrius

Dalyje „Jubiliejai“ pasakojama apie mūsų kraštiečius, mininčius garbias sukaktis. Straipsnyje „Ar Petro Vaičiūno gimtųjų sodyba pasmerкта mirčiai(?)“ prisimenamas garsus publicistas, poetas, dramaturgas Petras Vaičiūnas, kilęs iš Piliakalnių kaimo (Šilų sen.), kurio 130-ies metų sukaktį gražiai paminėjo Panoterių kultūros centro ir šio kaimo bendruomenės. Malonu, kad meno vadovės Leonoros Veselkienės vadovaujamas moterų ansamblis „Vosilkėliai“ dainuoja kraštiečių tekstais sukur-

tas dainas, kad įstaigos vadovė Janina Adomaitienė atgaivina spektaklio „Tėviškės pastogė“ scenas. Tuo turime pasidžiaugti. Bet liūdna matant, kad sodyba, kuri yra garbaus rašytojo artimųjų nuosavybė, pamažu linksta prie žemės, ir neatsiranda jėgos, kuri sugebėtų išaiškinti giminėms, koks svarbus ne tik literatūrai, bet ir mūsų kraštui Petro Vaičiūno vardas. Kartais mėgini pateisinti negatyvų faktą: jeigu saviesiems nerūpi, tai ką gali svetimi?

„Jubiliejų“ skyrių praeities pažintis su kupiškėnu, Juozo Baltušio kraštiečiu, Jonavos rajono poezijos klubo „Šaltinis“ ir Lietuvos nepriklausomų rašytojų sąjungos nariu Petru Zlatkumi, vienuodi vertinančiu tiek lyrinį, tiek kadesnį (itin politikų adresu) žodį. Visada žvalus, optimistiškai nusiteikęs kūrėjas yra vienintelis iš literatų, savo eilėraščių

gyvenimo kelią nuėjęs Kazimieras, atsakydamas į klausimą apie laimės sampratą, sako: „Jei dažniau būni laimingas nei nelaimingas, tai ir yra laimė“. Jo manymu, „nederėtų kreipti dėmesio į nereikšmingas detales – apkalbų nuogirdas, nedraugišką žvilgsnį ar netyčinį stumtelėjimą gatvėje“. Skaitydami tekstą, randame nemažai pozityvių, pamokančių K. Jakučio minčių.

Skaitytojus turėtų sudominti publikacija „Danguje vietos jauduliu nėra“, pasakojanti apie joniavietį, aukštos klasės pilotą, sporto meistrą, ilgametį Kauno aeroklubo vadovą, Lietuvos akrobatinio skraidymo federacijos prezidentą Algimantą Žentelį. Bebaimis lakūnas su ANBO grupe ne kartą savo akrobatiniais triukais padangėje stebino joniaviečius, susirinkusius į liepos 6-ąją minima Valtstybės dienos šventę. „Šiandien Algimantui svarbu ne tik pačiam skraidyti. Reikia išsaugoti Lietuvos sportinės aviacijos tradicijas, išlaikyti aerodromus, be kurių neįmanomas profesionalus aviacijos sportas, deja, nesulaukiantis politikų dėmesio jau tris dešimtmečius“, – rašoma straipsnyje. Publikacijoje prisimenami ir du A. Žentelio bendražygiai, aukštojo piloto asai, joniaviečiai Aloyzas Cibaruskas ir Steponas Artiškevičius, tragiškai žuvę skrydžių metu.

Žurnalo numeryje apie save pasakoją tapytoja, mandalų kūrėja Birutė Gadišauskienė, supažindinama su Lietuvos dailininkų sąjungos nariu, stiklo dailininku Artūru Rimkevičiumi.

Tėviškės prisiminimai

„Tėviškės prisiminimų“ dalyje randame Zigmanto Michnevičiaus, kilusio iš Jonavos rajono, prisiminimus „Tėviškė mūsų – Beržai“, kuriuose pateikiama plati praeities įvykių panorama, išsamiai pasakojama apie kolūkių kūrimąsi, neramų pokario laikotarpį, atgaivinami pokalbiai ir susitikimai su giminėmis, Kalėdų ir Velykų švenčių akimirkos. Kiekvienas autoriaus pasakytas žodis dviejka giminės ilgesiu. Prisiminimai iliustruojami asmeninio albumo nuotraukomis, tarp kurių yra ir giminės sueigos, surengtos 2017 m. rugpjūčio mėnesį, dalyviai.

Straipsnyje „Jonava – mano

namai“ mintimis apie gimtąjį miestą dalijasi literatūros kritikas, rašytojas dr. Ramūnas Čičelis, kartais gimitinę pavadinamas „mažuoju pasaulio centru“. „Tik supratęs, kad savo laisvu noru niekur nesiveržti, galiu džiaugtis gimęs ir užaugęs savo tėviškėje, Jonavos mieste, kurį dabar interpretuoju kaip universalią vietą, leidžiančią dirbti, rašyti, skaityti ir džiaugtis kitais gyvenimą įpusėjusio filologo džiaugsmais“, – teigia joniavietis.

„Taurostos“ redakcija visus kviečia dalytis prisiminimais apie savo tėviškę, giminę, jos tradicijas. „Rašykite, ir mes padėsime laiko tėkmėje įamžinti unikalius prisiminimus“, – ragina redakcija, vadovaujama V. Venckūno.

Kituose puslapiuose

Naujajame metrašči numeryje pateikiamas įdomus kūrybinio-terapinio rašymo dirbtuvių „Kaip (iš)būti“, kurias inicijavo Viešojo biblioteka, veiklos rezultatas, skelbiami rašytojo Grigorijaus Kanovičiaus kasmetinio konkurso laimėtojai, supažindinama su 2020-ųjų G. Kanovičiaus literatūrinės premijos laureate, rašytoja, romano „MEMENTO GROUND“ dingusi Lietuvos Gardino istorija“ autore Jurga Žasinaite-Gedminiene.

Žurnale pristatomas naujasis joniaviečių išleistas knygos, prisimenami išėjusieji kūrėjai, baigiamas žurnalisto Vidmanto Jankausko straipsnių ciklas „Kaip kūrėme valstybę“, o publikacija „Lietuvos kariuomenės savanoris Jonas Mačionis“ skiria Lietuvos-Lenkijos karo pabaigos 100-mečiui.

Visų temų viename straipsnyje aptarti tiesiog neįmanoma. Gal ir nebūtina. Tiesiog kiekvienas, kurį domina Jonavos krašto kultūra, istorija, žmonės, įvairaus pobūdžio įvykiai, gali kreiptis į Viešąją biblioteką ir įsigyti naują „Taurostos“ metraštį.

Šio leidinio viršelius puošia Irenos Pratkeliënės meninis darbas „Rudens ryto aušra“, j literatūrinis skaitymus „leidžia“ dailininko Remigijaus Januškevičiaus ant drobės nutapytas paveikslius „Rudens muzika“, o „išlydi“ žurnalo redkolegijos naujametis sveikinimas.

Irena BŪTĖNAITĖ

